

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

3 decembrie 2020*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Directivele 2009/72/CE și 2009/73/CE – Piața internă a energiei electrice și a gazelor naturale – Separare efectivă între gestionarea rețelelor de transport de energie electrică și de gaze naturale, pe de o parte, și activitățile de furnizare și de producție, pe de altă parte – Înființarea unor autorități de reglementare naționale independente”

În cauza C-767/19,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 17 octombrie 2019,

Comisia Europeană, reprezentată de O. Beynet și Y. G. Marinova, în calitate de agenți,

reclamantă,

împotriva

Regatul Belgiei, reprezentat de L. Van den Broeck, M. Jacobs și C. Pochet, în calitate de agenți, asistate de G. Block, avocat,

pârât,

CURTEA (Camera a zecea),

compusă din domnul E. Juhász, îndeplinind funcția de președinte de cameră, și domnii C. Lycourgos (raportor) și I. Jarukaitis, judecători,

avocat general: domnul G. Pitruzzella,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

- 1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul Directivei 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE (JO 2009, L 211, p. 55) și al Directivei 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE (JO 2009, L 211, p. 94) prin faptul că nu a transpus corect:
 - articolul 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2009/72 și, respectiv, din Directiva 2009/73;
 - articolul 37 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/72, precum și articolul 41 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/73;
 - articolul 37 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72, precum și articolul 41 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/73, precum și
 - articolul 37 alineatul (10) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatul (10) din Directiva 2009/73.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 2 Considerentele (9), (11), (34), (37) și (61) ale Directivei 2009/72 au următorul cuprins:
 - „(9) Fără o separare efectivă a rețelelor de activitățile de producere și de furnizare («separare efectivă»), există riscul discriminării, nu doar în ceea ce privește exploatarea rețelei, ci și în privința stimulării întreprinderilor integrate vertical de a investi în mod corespunzător în propriile rețele.
 - [...]
 - (11) Separarea efectivă poate fi asigurată doar prin eliminarea stimulării întreprinderilor integrate vertical de a exercita o discriminare asupra concurenților în ceea ce privește accesul la rețea și investițiile. Separarea proprietății, care implică desemnarea proprietarului rețelei ca operator de sistem și independența sa față de orice interese legate de furnizare și producere, reprezintă cu certitudine o modalitate eficace și sigură de soluționare a conflictului inerent de interese și de a garanta siguranța alimentării. Din acest motiv, în rezoluția sa din 10 iulie 2007 referitoare la perspectivele privind piețele interne ale gazelor naturale și ale energiei electrice [(2007/2089(INI) (JO 2008, C 175 E, p. 206)], Parlamentul European a considerat separarea proprietății la nivelul transportului ca fiind instrumentul cel mai eficient de promovare a investițiilor în infrastructură, într-un mod nediscriminatoriu, precum și a unui acces echitabil la rețea pentru noii intrați pe piață și a transparenței pieței. În cadrul separării proprietății, statelor membre ar trebui să li se solicite să garanteze că aceeași persoană sau aceleași persoane nu au dreptul de a exercita controlul asupra unei întreprinderi de producție sau de furnizare și, în același timp, de a exercita controlul sau vreun drept asupra unui operator de transport și de sistem sau asupra vreunui sistem de transport. În mod reciproc, controlul asupra unui sistem de transport sau unui operator de transport și de sistem ar trebui să excludă posibilitatea exercitării controlului sau a unui drept asupra unei întreprinderi de producție sau de furnizare. Respectând aceste limite, o întreprindere de producție sau de furnizare ar trebui să poată avea un pachet minoritar de acțiuni în cadrul unui operator de transport și de sistem sau al unui sistem de transport.

[...]

- (34) Este necesar ca autoritățile de reglementare din domeniul energiei să poată lua decizii privind ansamblul aspectelor relevante legate de reglementare, pentru a asigura funcționarea corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice, și să fie pe deplin independente față de orice alte interese publice sau private. [...]

[...]

- (37) Autoritățile de reglementare din domeniul energiei ar trebui să poată emite decizii obligatorii în ceea ce privește întreprinderile din domeniul energiei electrice, precum și să impună sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare împotriva întreprinderilor din domeniul energiei electrice care nu își respectă obligațiile sau să propună unei instanțe competente să impună astfel de sancțiuni întreprinderilor respective. Autorităților de reglementare din domeniul energiei ar trebui să li se confere, de asemenea, puterea de a decide, independent de aplicarea normelor în materie de concurență, cu privire la măsurile corespunzătoare care să garanteze beneficii clienților prin intermediul promovării unei concurențe efective necesare unei funcționări corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice. Instituirea de centrale electrice virtuale – programe pentru cesiunea energiei electrice prin care întreprinderile de energie electrică au obligația fie de a vinde sau a pune la dispoziția furnizorilor interesați un anumit volum de energie electrică, fie de a acorda acestora acces la o parte a capacității lor de producere – reprezintă una dintre posibilele măsuri care poate fi utilizată pentru a promova concurența reală și pentru a asigura buna funcționare a pieței. Autoritățile de reglementare din domeniul energiei ar trebui, de asemenea, să aibă competența să contribuie la asigurarea de standarde ridicate ale serviciului universal și public, în conformitate cu principiile legate de deschiderea pieței, la protecția consumatorilor vulnerabili și la asigurarea unei eficiențe depline a măsurilor de protecție a consumatorilor. Dispozițiile respective nu ar trebui să aducă atingere competențelor Comisiei cu privire la aplicarea normelor în materie de concurență, inclusiv cu privire la examinarea fuziunilor de dimensiune comunitară, și nici normelor cu privire la piața internă, cum ar fi cele referitoare la libera circulație a capitalurilor. Organismul independent la care o parte afectată de o decizie a autorității de reglementare naționale are dreptul să introducă o cale de atac ar putea fi o instanță competentă să efectueze controlul judiciar.

[...]

- (61) [...] Autoritățile de reglementare naționale ar trebui să informeze autoritățile din domeniul concurenței și Comisia cu privire la statele membre în care prețurile denaturează concurența și buna funcționare a pieței.”

3 Articolul 5 din această directivă prevede:

„Autoritățile de reglementare, în cazul în care statele membre au decis astfel, sau statele membre asigură definirea criteriilor tehnice de siguranță, precum și elaborarea și publicarea normelor tehnice care stabilesc cerințele tehnice minime de proiectare și exploatare pentru conectarea la sistem a instalațiilor de producere, a sistemelor de distribuție, a echipamentelor consumatorilor care se conectează direct, a circuitelor de interconectare și a liniilor directe. Aceste norme tehnice asigură interoperabilitatea sistemelor și sunt obiective și nediscriminatorii. Agenția poate face recomandările corespunzătoare în vederea obținerii compatibilității acestor norme, dacă este cazul. Aceste norme sunt notificate Comisiei în conformitate cu articolul 8 din Directiva 98/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 iunie 1998 de stabilire a unei proceduri pentru furnizarea de informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice și al normelor privind serviciile societății informaționale [JO 1998, L 204, p. 37, Ediție specială, 13/vol. 23, p. 207].”

4 Articolul 9 alineatul (1) litera (a) și alineatul (8) din Directiva 2009/72 prevede:

„(1) Statele membre se asigură că de la 3 martie 2012:

(a) toate întreprinderile care dețin în proprietate sisteme de transport acționează ca operatori de transport și de sistem [...]

[...]

(8) În cazul în care, la 3 septembrie 2009, sistemul de transport aparține unei întreprinderi integrate vertical, un stat membru poate decide să nu aplice alineatul (1).

În acest caz, statele membre vizate:

(a) fie desemnează un operator de sistem independent în conformitate cu articolul 13,

(b) fie respectă dispozițiile capitolului V.”

5 Articolul 10 alineatul (2) din această directivă prevede:

„Întreprinderile care dețin un sistem de transport și care au fost certificate de autoritatea de reglementare națională, în temeiul procedurii de certificare de mai jos, ca îndeplinind cerințele articolului 9 sunt aprobate și desemnate de către statele membre ca operatori de transport și de sistem. [...]”

6 Potrivit articolului 17 alineatul (1) litera (a) din directiva menționată, care figurează în capitolul V din aceasta, intitulat „Operatorul de transport independent”:

„Operatorii de transport și de sistem sunt dotați cu toate resursele umane, tehnice, fizice și financiare necesare îndeplinirii obligațiilor care le revin în temeiul prezentei directive și desfășurării activității de transport al energiei electrice, în special:

(a) activele necesare pentru activitatea de transport al energiei electrice, inclusiv sistemul de transport, se află în proprietatea operatorului de transport și de sistem.”

7 Articolul 35 alineatele (4) și (5) din aceeași directivă prevede:

„(4) Statele membre garantează independența autorității de reglementare și se asigură că aceasta își exercită competențele în mod imparțial și transparent. [...]

[...]

(5) În scopul de a proteja independența autorităților de reglementare, statele membre se asigură, în special, că:

(a) autoritățile de reglementare pot lua decizii autonome, independent de orice alt organism politic [...]

[...]”

- 8 Articolul 37 alineatul (1) literele (i) și (j), alineatul (4) literele (a) și (b), alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72 prevede:

„(1) Autoritatea de reglementare are următoarele atribuții:

[...]

- (i) să monitorizeze nivelul de transparență, inclusiv al prețurilor angro, garantând respectarea de către întreprinderile din domeniul energiei electrice a obligațiilor referitoare la transparență;
- (j) să monitorizeze gradul și eficiența deschiderii piețelor și a concurenței la nivelul comerțului angro și cu amănuntul, inclusiv în ceea ce privește bursele de energie electrică, prețurile pentru clienții casnici, inclusiv sistemele de plată anticipată, tarifele percepute la migrarea către un alt furnizor, tarifele de deconectare, executarea serviciilor de întreținere și tarifele percepute pentru acestea și plângerile înaintate de clienții casnici, precum și orice denaturare sau restricționare a concurenței, și să furnizeze toate informațiile relevante și să prezinte toate situațiile relevante autorităților competente din domeniul concurenței;

[...]

(4) Statele membre se asigură că autorităților de reglementare le sunt conferite competențele care să le permită să își îndeplinească în mod eficient și rapid atribuțiile prevăzute la alineatele (1), (3) și (6). În acest scop, autoritățile de reglementare au cel puțin următoarele competențe:

- (a) să emită decizii obligatorii pentru întreprinderile din domeniul energiei electrice;
- (b) să desfășoare investigații cu privire la funcționarea piețelor energiei electrice, precum și să decidă și să impună orice măsuri proporționale necesare pentru promovarea unei concurențe efective și pentru asigurarea unei funcționări corespunzătoare a pieței. După caz, autoritățile de reglementare au, de asemenea, competența de a coopera cu autoritatea națională din domeniul concurenței și cu autoritățile de reglementare de pe piața financiară sau cu Comisia în desfășurarea unei investigații în domeniul dreptului concurenței;

[...]

(6) Autoritățile de reglementare răspund de stabilirea sau aprobarea, cu suficient timp înainte de intrarea lor în vigoare, cel puțin a metodologiilor folosite pentru calcularea sau stabilirea clauzelor și condițiilor privind:

- (a) tarifele de conectare și acces la rețelele naționale, inclusiv tarifele de transport și de distribuție, sau metodologiile referitoare la acestea. Aceste tarife sau metodologii permit efectuarea investițiilor necesare în rețele într-un mod care să permită acestor investiții să asigure funcționarea continuă a rețelelor;
- (b) furnizarea de servicii de echilibrare care sunt realizate în modul cel mai economic posibil și oferă stimulente corespunzătoare utilizatorilor de rețele pentru ca aceștia să echilibreze intrările și ieșirile. Serviciile de echilibrare sunt furnizate într-un mod corect și nediscriminatoriu și se întemeiază pe criterii obiective;
- (c) accesul la infrastructurile transfrontaliere, inclusiv procedurile de atribuire de capacitate și de gestionare a congestiei.

[...]

(9) Autoritățile de reglementare monitorizează gestionarea congestiei în cadrul sistemelor naționale de energie electrică, inclusiv interconexiunile, și punerea în aplicare a normelor de gestionare a congestiei. În acest sens, operatorii de transport și de sistem sau operatorii de piață prezintă autorităților de reglementare naționale normele lor de gestionare a congestiei, inclusiv de atribuire a capacităților. Autoritățile de reglementare naționale pot cere modificări ale acestor norme.”

- 9 Considerentele (6), (8), (30), (33) și (59) ale Directivei 2009/73 au un text echivalent cu cel al considerentelor (9), (11), (34), (37) și, respectiv, (61) ale Directivei 2009/72. Trimiterea la Directiva 2003/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 96/92/CE (JO 2003, L 176, p. 37, Ediție specială, 12/vol. 2, p. 61), făcută în cuprinsul considerentului (33) al Directivei 2009/72, este înlocuită cu trimiterea la Directiva 2003/55/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 98/30/CE (JO 2003, L 176, p. 57, Ediție specială, 12/vol. 2, p. 80), făcută în cuprinsul considerentului (29) al Directivei 2009/73. Trimiterile la piețele de energie electrică sunt înlocuite cu cele la piețele gazelor naturale.
- 10 Articolul 9 alineatul (1) litera (a) și alineatul (8), articolul 10 alineatul (2), articolul 17 alineatul (1) litera (a), articolul 41 alineatul (1) literele (i) și (j), alineatul (4) literele (a) și (b), alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/73 au un text echivalent cu articolul 9 alineatul (1) litera (a) și alineatul (8), articolul 10 alineatul (2), articolul 17 alineatul (1) litera (a), articolul 37 alineatul (1) literele (i) și (j), alineatul (4) literele (a) și (b), alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72.

Dreptul belgian

Legea privind energia electrică

- 11 Articolul 9 bis alineatul 1 din loi du 29 avril 1999, relative à l'organisation du marché de l'électricité (Legea din 29 aprilie 1999 privind organizarea pieței energiei electrice) (*Moniteur belge* din 11 mai 1999, p. 16264), astfel cum a fost modificată prin Legea din 28 iunie 2015 (*Moniteur belge* din 6 iulie 2015, p. 44424) (denumită în continuare „Legea privind energia electrică”), introdus prin Legea din 14 ianuarie 2003 (*Moniteur belge* din 28 februarie 2003, p. 9944), prevede:

„Cu excepția a două titluri de valoare, operatorul rețelei trebuie să dețină, în mod direct sau indirect, totalitatea capitalului și a drepturilor de vot aferente titlurilor emise de:

1° fiecare filială care asigură integral sau parțial, la cererea operatorului rețelei, gestionarea rețelei de transport prevăzută la articolul 8;

2° fiecare filială proprietară a infrastructurii și a echipamentului care fac parte din rețeaua de transport.”

- 12 Articolul 10 alineatul 1 din Legea privind energia electrică prevede:

„Cu avizul [Commission de régulation de l'électricité et du gaz (Comisia de Reglementare a Energiei Electrice și a Gazelor Naturale) (CREG)] și după dezbaterea în Consiliul de Miniștri, ministrul [federal responsabil cu energia] desemnează operatorul rețelei la propunerea unuia sau mai multor proprietari ai rețelei (inclusiv, dacă este cazul, operatorul rețelei care și-a încheiat contractul) care dețin, separat sau împreună, o parte din rețeaua de transport care acoperă cel puțin 75 [%] din teritoriul național și cel puțin două treimi din teritoriul fiecărei regiuni.

[...]”

13 Articolul 11 din această lege prevede:

„Cu avizul [CREG] și după consultarea cu operatorul de rețea, Regele stabilește un regulament tehnic pentru gestionarea rețelei de transport și accesul la aceasta.

Regulamentul tehnic definește în special:

1° cerințele tehnice minime pentru racordarea la rețeaua de transport a instalațiilor de producție, a rețelelor de distribuție, a echipamentelor clienților care se conectează direct, a circuitelor de interconectare și a liniilor directe, termene de racordare, precum și modalitățile tehnice care permit operatorului rețelei să aibă acces la instalațiile utilizatorilor și să ia sau să dispună luarea măsurilor referitoare la acestea în cazul în care securitatea sau fiabilitatea tehnică a rețelei o impune; precum și termenele de racordare;

2° normele operaționale care se aplică operatorului rețelei în gestionarea tehnică a fluxurilor de energie electrică și în cadrul acțiunilor pe care trebuie să le întreprindă în vederea remedierii problemelor de congestie, a deranjamentelor tehnice și a deficienței unităților de producție;

3° după caz, prioritatea care trebuie acordată, pe cât posibil, ținând seama de siguranța aprovizionării necesară, instalațiilor de producție care utilizează surse de energie regenerabile sau unităților de cogenerare;

4° serviciile auxiliare pe care operatorul rețelei trebuie să le pună în aplicare;

5° informațiile care trebuie furnizate operatorului rețelei de către utilizatorii acesteia, inclusiv datele privind planul de dezvoltare;

6° informațiile care trebuie furnizate de operatorul rețelei operatorilor celorlalte rețele electrice cu care rețeaua de transport este interconectată, în vederea asigurării unei exploatare sigure și eficiente, a dezvoltării coordonate și a interoperabilității rețelei interconectate;

7° dispozițiile în materie de informare sau de aprobare prealabilă de către [CREG] a unor norme operaționale, condiții generale, contracte-tip, formulare sau proceduri aplicabile operatorului de rețea și, după caz, utilizatorilor.

În conformitate cu regulamentul tehnic, contractele operatorului de rețea referitoare la accesul la rețea precizează modalitățile de aplicare a acestuia pentru utilizatorii rețelei, distribuitori sau intermediari în mod nediscriminatoriu.”

14 Articolul 18 alineatul 1 din aceeași lege prevede:

„Fără a aduce atingere aplicării loi du 6 avril 1995 relative au statut des entreprises d’investissement et à leur contrôle, aux intermédiaires financiers et conseillers en placements [Legea din 6 aprilie 1995 privind statutul întreprinderilor de investiții și controlul acestora, intermediarilor financiari și consilieri de investiții (*Moniteur belge* din 3 iunie 1995, p. 15876)], Regele poate, cu avizul [CREG]:

[...]

2° să stabilească norme de conduită aplicabile intermediarilor și furnizorilor, în special în materie de tranzacționare și de ajustare;

[...]”

15 Articolul 23 alineatele 1 și 2 din Legea privind energia electrică prevede:

„1. Se înființează o [CREG]. [CREG] este un organism independent cu personalitate juridică și cu sediul în districtul administrativ Bruxelles-Capitale [(Belgia)].

[CREG] ia toate măsurile rezonabile în vederea realizării următoarelor obiective în cadrul misiunilor enumerate la articolul 23 [alineatul] 2, în cooperare strânsă, după caz, cu celelalte autorități federale competente, inclusiv cu Autoritatea belgiană din domeniul concurenței, și fără a aduce atingere competențelor acestora:

[...]

2. [CREG] are misiunea de consiliere a autorităților publice în ceea ce privește organizarea și funcționarea pieței energiei electrice, pe de o parte, și misiunea generală de monitorizare și de control al aplicării legilor și a reglementărilor referitoare la acestea, pe de altă parte.

În acest scop, [CREG]:

[...]

3° monitorizează transparența și concurența pe piața energiei electrice în conformitate cu articolul 23 bis;

3° bis apreciază caracterul justificat în mod obiectiv al raportului dintre prețurile și costurile întreprinderii menționat la articolul 23 ter;

4° monitorizează și controlează schimburile comerciale cu produse energetice angro în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 1227/2011 [al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind integritatea și transparența pieței angro de energie (JO 2011, L 326, p. 1)], cu respectarea competențelor Autorității belgiene din domeniul concurenței și ale [Autorității pentru Servicii și Piețe Financiare (FSMA)];

[...]

8° controlează respectarea de către operatorul rețelei și întreprinderile din domeniul energiei electrice a obligațiilor care le revin în temeiul prezentei legi și al decretelor de punere în aplicare a acesteia, precum și a altor acte cu putere de lege și norme administrative aplicabile pieței energiei electrice, în special în ceea ce privește aspectele transfrontaliere și materiile vizate de Regulamentul (CE) nr. 714/2009 [al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003 (JO 2009, L 211, p. 15)];

9° monitorizează aplicarea regulamentului tehnic, aprobă documentele prevăzute de acest regulament, în special în ceea ce privește condițiile de racordare și de acces la rețeaua de transport, precum și condițiile răspunderii pentru echilibrare în zona de reglaj, și evaluează rezultatele anterioare ale normelor regulamentului tehnic care guvernează securitatea și fiabilitatea rețelei de transport;

[...]”

16 Articolul 23 bis din această lege prevede:

„[CREG] se asigură că fiecare întreprindere din domeniul energiei electrice, care furnizează energie electrică clienților cu domiciliul în Belgia, se abține, separat sau prin concertare cu una sau cu mai multe întreprinderi din domeniul energiei electrice, de la orice comportament anticoncurențial sau de la practici comerciale neloiale care au un efect sau pot avea un efect pe o piață funcțională a energiei electrice în Belgia.

În cazul în care [CREG] constată, în cadrul exercitării sarcinilor sale de monitorizare și de control, practici comerciale neloiale sau un comportament anticoncurențial, aceasta adresează din proprie inițiativă ministrului [federal responsabil cu energia] un raport care cuprinde constatările sale și, după caz, toate măsurile pe care le consideră necesare a fi luate de ea însăși sau de orice altă autoritate competentă în vederea remedierii unor practici comerciale neloiale sau a unui comportament anticoncurențial care are un efect sau poate avea un efect asupra unei piețe funcționale a energiei electrice în Belgia.

[CREG] denunță Autorității belgiene din domeniul concurenței presupusele încălcări, îi transmite raportul pe care l-a adresat ministrului [federal responsabil cu energia] și îi furnizează informațiile confidențiale necesare.

În ceea ce privește practicile comerciale neloiale, la propunerea [CREG], Regele poate preciza, prin decret adoptat în Consiliul de Miniștri, măsurile urgente pe care [CREG] le poate adopta.

[CREG] poate formula avize și poate propune orice măsură care favorizează buna funcționare și transparența pe piață și care se aplică tuturor întreprinderilor din domeniul energiei electrice active în Belgia.”

17 Potrivit articolului 23 ter din legea menționată:

„1. Prețurile oferite de o întreprindere din domeniul energiei electrice trebuie justificate în mod obiectiv față de costurile întreprinderii. [CREG] evaluează acest raport comparând în special costurile și prețurile întreprinderii menționate cu costurile și cu prețurile întreprinderilor comparabile, dacă este posibil și pe plan internațional.

2. În cazul în care o întreprindere din domeniul energiei electrice este o întreprindere afiliată, abuzul de poziție dominantă este prezumat dacă aceasta oferă prețuri și/sau condiții discriminatorii întreprinderilor neafiliate.

3. În cazul în care constată că nu există o relație justificată în mod obiectiv, astfel cum este prevăzută la [alineatul 1], [CREG] adresează din proprie inițiativă ministrului [federal responsabil cu energia] un raport cuprinzând constatările sale și măsurile pe care le recomandă.

[CREG] denunță Autorității belgiene din domeniul concurenței presupusele încălcări, îi transmite raportul pe care l-a adresat ministrului [federal responsabil cu energia] și îi furnizează informațiile confidențiale necesare.

În ceea ce privește prețurile și/sau condițiile discriminatorii, Regele poate, la propunerea [CREG], prin decret adoptat în Consiliul de Miniștri, să precizeze măsurile urgente pe care [CREG] este autorizată să le adopte.

În materie de prețuri, [CREG] poate formula avize și poate propune orice măsură aplicabilă tuturor întreprinderilor din domeniul energiei electrice active în Belgia.”

18 Articolul 26 alineatul 1 din aceeași lege prevede:

„În îndeplinirea misiunilor care îi sunt atribuite, [CREG] poate solicita operatorului rețelei și operatorilor rețelelor de distribuție, oricărei întreprinderi afiliate sau asociate, precum și oricărei întreprinderi care administrează sau exploatează o platformă comercială multilaterală pe care sunt tranzacționate blocuri energetice sau instrumente financiare care au legătură cu blocurile energetice, care întrețin o legătură directă cu piața belgiană a energiei electrice sau care au un impact direct asupra acesteia, să îi furnizeze toate informațiile necesare, inclusiv justificarea oricărui refuz de a oferi acces terților, și toate informațiile privind măsurile necesare pentru consolidarea rețelei, în măsura în care cererea sa este motivată. Aceasta poate efectua un audit al conturilor lor la fața locului.

De la 1 ianuarie 2003, [CREG] poate solicita de asemenea acestora și Comitetului de control al energiei electrice și al gazelor naturale, fără a aduce atingere misiunilor încredințate acestuia din urmă, informațiile utile pentru pregătirea politicii sale tarifare în cadrul aplicării misiunii care îi este atribuită la articolul 23 punctele 14° bis, 15° și 16°.”

19 Articolul 26 alineatul 1 bis din Legea privind energia electrică prevede:

„În îndeplinirea misiunilor care îi sunt atribuite la articolele 23 bis și 23 ter, [CREG] are, în plus, următoarele competențe și drepturi:

1° să obțină de la întreprinderile din domeniul energiei electrice orice informație, indiferent de formă, cu privire la aspectele care țin de competența și de atribuțiile sale, în termen de 30 de zile de la cererea sa;

2° să obțină de la acestea rapoarte privind activitățile lor sau anumite aspecte ale acestora;

3° să stabilească informațiile care trebuie să îi fie comunicate periodic de către întreprinderile din domeniul energiei electrice și periodicitatea cu care trebuie să îi fie transmise aceste informații;

4° în cazul în care se refuză transmiterea informațiilor solicitate în termen de 30 de zile, să efectueze o deplasare la fața locului în care poate consulta toate informațiile și documentele susmenționate necesare îndeplinirii misiunilor care îi sunt încredințate și, dacă este cazul, să le copieze.

Informațiile obținute de [CREG] în cadrul prezentului alineat pot fi folosite numai în vederea rapoartelor, avizelor și recomandărilor menționate la articolele 23 bis și 23 ter. Regele poate, prin decret regal adoptat în Consiliul de Miniștri, să extindă prezentul articol la decizii obligatorii care ar putea fi vizate la articolele 23 bis și 23 ter.”

20 Articolul 30 bis alineatul 3 din această lege prevede:

„[...]”

Membrii [CREG] sunt competenți să cerceteze și să constate, prin procese-verbale autentice până la proba contrară, încălcările [...]. În acest scop, ei pot:

1° să intre în clădiri, ateliere și dependințele acestora în timpul programului de funcționare sau de muncă, atunci când este necesar pentru exercitarea misiunii lor;

2° să facă toate constatările utile, să obțină și să rețină toate documentele, înscrisurile, registrele și obiectele necesare investigației și constatării încălcărilor;

3° să obțină toate informațiile, să primească toate depozițiile sau declarațiile de martor scrise sau orale;

4° să acorde asistență în cadrul punerii în aplicare a deciziilor Comisiei.

[...]"

- 21 În temeiul articolul 31 din legea menționată, „[f]ără a aduce atingere celorlalte măsuri prevăzute de prezenta lege, [CREG] poate obliga orice persoană fizică sau juridică stabilită în Belgia să se conformeze anumitor dispoziții din prezenta lege, din decretele sale de punere în aplicare, din legile subsecvente privind tarifele sau referitoare la cotizația prevăzută la articolul 21 bis sau din orice alte dispoziții a căror aplicare o supraveghează în temeiul articolul 23 [alineatul] 2 [al doilea paragraf] punctele 4° și 8° în termenul pe care îl stabilește [CREG]”.

- 22 Articolul 31/1 din aceeași lege prevede:

„1. [...] după autorizarea prealabilă a judecătorului de instrucție, persoanele vizate la articolul 30 bis [alineatul] 3 [primul paragraf] pot dispune, prin decizie motivată, cu excepția locuințelor private, confiscarea activelor care sunt proprietatea persoanei care face obiectul unei investigații efectuate de [CREG] și care fie constituie obiectul infracțiunii cercetate, fie erau destinate sau au servit la săvârșirea infracțiunii în cauză, fie constituie un avantaj patrimonial obținut direct din infracțiune sau constituie echivalentul acesteia.

Persoanele menționate la articolul 30 bis [alineatul] 3 [primul paragraf] indică în decizia lor circumstanțele de fapt care justifică măsura luată și iau în considerare, la motivarea deciziei, principiile proporționalității și subsidiarității.

În scopul executării acestei dispoziții, persoanele menționate la articolul 30 bis [alineatul] 3 [primul paragraf] pot să solicite, dacă este cazul, asistență din partea autorităților publice.

[...]"

Legea privind gazele naturale

- 23 Articolul 8 alineatul 2 al doilea paragraf din loi du 12 avril 1965, relative au transport de produits gazeux et autres par canalisations (Legea din 12 aprilie 1965 privind transportul produselor gazoase și al altor produse prin conducte) (*Moniteur belge* din 7 mai 1965, p. 5260), astfel cum a fost modificată prin Legea din 8 iulie 2015 (*Moniteur belge* din 16 iulie 2015, p. 46239) (denumită în continuare „Legea privind gazele naturale”), prevede:

„Titularul unei autorizații de transport de gaze naturale care este candidat la gestionarea rețelei de transport al gazelor naturale trebuie să dețină, singur sau împreună cu alți titulari de autorizație pentru transportul gazelor naturale, o parte a rețelei avute în vedere care acoperă cel puțin 75 % din teritoriul național.”

- 24 Articolul 15/5 undecies din această lege prevede:

„1 La propunerea [CREG], Regele stabilește un cod de bună conduită privind accesul la rețeaua pentru transportul gazelor naturale, la instalația de înmagazinare a gazelor naturale și la instalația [gazului natural lichefiat (GNL)].

Codul de bună conduită definește:

1° procedurile și condițiile cererii de acces la rețea;

2° informațiile care trebuie furnizate de utilizatorii rețelei de transport de gaze naturale, ai instalației de înmagazinare a gazelor naturale și ai instalației GNL operatorului rețelei de transport de gaze naturale, operatorului instalației de înmagazinare a gazelor naturale și operatorului instalației GNL;

3° precauțiile pe care trebuie să le ia operatorul rețelei pentru transportul gazelor naturale, operatorul instalației de înmagazinare a gazelor naturale și operatorul instalației GNL în vederea păstrării confidențialității datelor comerciale referitoare la utilizatorii rețelei de transport de gaze naturale, ai instalației de înmagazinare a gazelor naturale [sau] ai instalației GNL;

4° termenele în care operatorul rețelei pentru transportul gazelor naturale, operatorul unei instalații de înmagazinare a gazelor naturale și operatorul instalației GNL trebuie să răspundă la cererile de acces la rețeaua lor și la instalația lor;

5° măsurile destinate să prevină orice discriminare între utilizatorii sau categoriile de utilizatori ai rețelei de transport de gaze naturale, ai instalației de înmagazinare a gazelor naturale sau ai instalației GNL;

6° cerințele minime privind separarea juridică și operațională a funcțiilor de transport de gaze naturale și de furnizare de gaze naturale în cadrul operatorilor rețelei de transport de gaze naturale, de înmagazinare a gazelor naturale sau de GNL integrate;

7° principiile de bază referitoare la drepturile și obligațiile, pe de o parte, ale operatorului rețelei de transport de gaze naturale, ale operatorului instalației de înmagazinare a gazelor naturale și ale operatorului instalației GNL și, pe de altă parte, ale utilizatorilor rețelei de transport de gaze naturale, ale instalației de înmagazinare a gazelor naturale sau ale instalației GNL pentru accesul la acestea;

8° principiile de bază în materie de facturare;

9° principiile de bază referitoare la drepturile și obligațiile, pe de o parte, ale operatorului rețelei de transport de gaze naturale, ale operatorului instalației de înmagazinare a gazelor naturale și ale operatorului instalației GNL și, pe de altă parte, ale utilizatorilor rețelei de transport de gaze naturale, ale instalației de înmagazinare a gazelor naturale sau ale instalației GNL pentru utilizarea acestora, în special în ceea ce privește negocierea pentru accesul la capacitățile de transport, pentru gestionarea congestiilor și pentru publicarea de informații;

10° măsurile care trebuie incluse în programul de angajamente pentru a garanta excluderea oricărei practici discriminatorii și pentru a asigura controlul adecvat al respectării acestuia. Programul enumeră obligațiile specifice impuse angajaților pentru realizarea acestui obiectiv. Persoana sau organismul care răspunde de monitorizarea programului de angajamente prezintă în fiecare an [CREG] un raport care detaliază măsurile luate. Raportul se publică;

11° cerințele în materie de independență a personalului operatorilor față de producători, distribuitori, furnizori și intermediari[;]

12° normele și organizarea pieței secundare prevăzute la articolul 15/1 [alineatul 1] punctul 9° bis;

13° principiile de bază referitoare la organizarea accesului la nodurile de acces.

Acordarea și menținerea oricărei autorizații de transport sau de furnizare sunt condiționate de respectarea Codului de bună conduită.

[...]"

25 Articolul 15/14 alineatul 2 primul și al doilea paragraf din această lege prevede:

„[CREG] are misiunea de consiliere a autorităților publice în ceea ce privește organizarea și funcționarea pieței gazelor naturale, pe de o parte, și misiunea de monitorizare și de control al aplicării legilor și a reglementărilor referitoare la acestea, pe de altă parte.

În acest scop, [CREG]:

[...]

6° aprobă principalele condiții de acces la rețelele de transport, cu excepția tarifelor prevăzute la articolele 15/5-15/5 quinquies, și controlează aplicarea acestora de către întreprinderile de transport în ceea ce privește rețelele lor respective;

[...]

9° controlează contabilitatea întreprinderilor din sectorul gazelor naturale, în special în vederea verificării respectării dispozițiilor articolului 15/12 și a inexistenței de subvenții încrucișate;

[...]

16° monitorizează nivelul de transparență, inclusiv al prețurilor angro, și garantează respectarea de către întreprinderile din sectorul gazelor naturale a obligațiilor referitoare la transparență;

17° monitorizează nivelul și eficiența deschiderii piețelor și a concurenței la nivelul comerțului angro și cu amănuntul, inclusiv în ceea ce privește bursele de schimb de gaze naturale, și monitorizează orice denaturare sau restricționare a concurenței, furnizând toate informațiile utile și prezentând toate situațiile relevante Autorității belgiene din domeniul concurenței;

[...]

29° aprobă, la propunerea operatorului rețelei de transport de gaze naturale, metodologia folosită pentru stabilirea accesului la infrastructurile transfrontaliere, inclusiv procedurile de atribuire a capacităților și de gestionare a congestiei. Aceste metode sunt transparente și nediscriminatorii. [CREG] publică pe site-ul său internet metodele aprobate;

30. monitorizează gestionarea congestiei rețelei naționale pentru transportul gazelor naturale, inclusiv interconexiunile, și punerea în aplicare a normelor de gestionare a congestiei, în conformitate cu articolul 15/1 [alineatul 3] punctul 7°. [CREG] informează despre aceste măsuri [d]irecția generală Energie [din cadrul serviciului public federal «Economie, IMM-uri, Mici Întreprinzători și Energie»].”

26 Articolul 15/14 bis din aceeași lege prevede:

„[CREG] se asigură că fiecare întreprindere din sectorul gazelor naturale care furnizează gaze naturale clienților domiciliați în Belgia se abține, separat sau prin concertare cu una sau mai multe întreprinderi din sectorul gazelor naturale, de la orice comportament anticoncurențial sau de la practici comerciale neloiale care au un efect sau pot avea un efect pe o piață funcțională de gaze naturale în Belgia.

În cazul în care constată, în cadrul exercitării sarcinilor sale de supraveghere și de control, practici comerciale neloiale sau un comportament anticoncurențial, [CREG] adresează din proprie inițiativă ministrului [federal responsabil pentru energie] un raport care cuprinde constatările sale și, după caz, toate măsurile pe care le consideră necesare a fi luate de ea însăși sau de orice altă autoritate

competentă în vederea remedierii unor practici comerciale neloiale sau a unui comportament anticoncurențial care are un efect sau poate avea un efect asupra unei piețe funcționale a gazelor naturale în Belgia.

[CREG] denunță Autorității belgiene din domeniul concurenței presupusele încălcări, îi transmite raportul pe care l-a adresat ministrului [federal responsabil cu energia] și îi furnizează informațiile confidențiale necesare.

În ceea ce privește practicile comerciale neloiale, la propunerea [CREG], Regele poate preciza, prin decret adoptat în Consiliul de Miniștri, măsurile urgente pe care [CREG] le poate adopta.

[CREG] poate formula avize și poate propune orice măsură care favorizează buna funcționare și transparența pe piață și care se aplică tuturor întreprinderilor din sectorul gazelor naturale active în Belgia.”

27 Articolul 15/14 ter din Legea privind gazele naturale prevede:

„1. Prețurile oferite de o întreprindere din sectorul gazelor naturale trebuie justificate în mod obiectiv față de costurile întreprinderii. [CREG] evaluează acest raport comparând în special costurile și prețurile întreprinderii menționate cu costurile și cu prețurile întreprinderilor comparabile, dacă este posibil și pe plan internațional.

2. În cazul în care o întreprindere din sectorul gazelor naturale este o întreprindere afiliată, abuzul de poziție dominantă este prezumat în cazul în care oferă prețuri și/sau condiții discriminatorii întreprinderilor neafiliate.

3. În cazul în care constată că nu există o relație justificată în mod obiectiv astfel cum se menționează la [alineatul 1], [CREG] adresează din proprie inițiativă ministrului [federal responsabil pentru energie] un raport cuprinzând constatările sale și măsurile pe care le recomandă.

[CREG] denunță Autorității belgiene din domeniul concurenței presupusele încălcări, îi transmite raportul pe care l-a adresat ministrului [federal responsabil cu energia] și îi furnizează informațiile confidențiale necesare.

În ceea ce privește prețurile și/sau condițiile discriminatorii, Regele poate, la propunerea [CREG], prin decret adoptat în Consiliul de Miniștri, să precizeze măsurile urgente pe care [CREG] este autorizată să le adopte.

În materie de prețuri, [CREG] poate formula avize și poate propune orice măsură aplicabilă tuturor întreprinderilor din sectorul gazelor naturale active în Belgia.”

28 Articolul 15/16 alineatul 1 bis din aceeași lege prevede:

„În îndeplinirea misiunilor care îi sunt atribuite prin articolele 15/14 bis și 15/14 ter, [CREG] are, în plus, următoarele competențe și drepturi:

1° să obțină de la întreprinderile din sectorul gazelor naturale orice informație, indiferent de formă, cu privire la aspectele care țin de competența și de misiunea sa, în 30 de zile de la data cererii;

2° să obțină de la acestea rapoarte privind activitățile lor sau anumite aspecte ale acestora;

3° să stabilească informațiile care trebuie să îi fie comunicate periodic de către întreprinderile din sectorul gazelor naturale și periodicitatea cu care trebuie să îi fie transmise aceste informații;

4° în cazul în care se refuză transmiterea informațiilor solicitate în termen de 30 de zile, să efectueze o deplasare la fața locului în care poate consulta toate informațiile și documentele susmenționate necesare îndeplinirii misiunilor care îi sunt încredințate și, dacă este cazul, să le copieze.

Informațiile obținute de [CREG] în cadrul prezentului alineat pot fi folosite numai în vederea rapoartelor, avizelor și recomandărilor menționate la articolele 15/14 bis și 15/14 ter. Regele poate, prin decret regal adoptat în Consiliul de Miniștri, să extindă prezentul articol la decizii obligatorii care ar putea fi prevăzute la articolele 15/14 bis și 15/14 ter.”

29 Articolul 18 alineatul 3 din Legea privind gazele naturale prevede:

„[...]

Membrii [CREG] sunt competenți să cerceteze și să constate, prin procese-verbale autentice până la proba contrară, încălcările [...]. În acest scop, ei pot:

1° să intre în clădiri, ateliere și dependințele acestora în timpul programului de funcționare sau de muncă, atunci când este necesar pentru exercitarea misiunii lor;

2° să facă toate constatările utile, să obțină și să rețină toate documentele, înscrisurile, registrele și obiectele necesare investigației și constatării încălcărilor;

3° să obțină toate informațiile, să primească toate depozițiile sau declarațiile de martor scrise sau orale;

4° să acorde asistență în cadrul punerii în aplicare a deciziilor Comisiei.

[...]”

30 În temeiul articolului 20/2 din această lege, „[f]ără a aduce atingere celorlalte măsuri prevăzute de prezenta lege, [CREG] poate obliga orice persoană fizică sau juridică stabilită în Belgia să se conformeze anumitor dispoziții din prezenta lege, din decretele sale de punere în aplicare, din legile subsecvente privind tarifele sau referitoare la cotizația prevăzută la articolul 15/11 sau din orice alte dispoziții a căror aplicare o supraveghează în temeiul articolului 15/14 alineatul 2 [al doilea paragraf] punctul 5° și 5° bis în termenul pe care îl stabilește [CREG].”

Procedura precontencioasă și procedura în fața Curții

31 Comisia a efectuat din oficiu examinarea transpunerii Directivelor 2009/72 și 2009/73 în dreptul belgian, pentru a verifica existența unor eventuale incompatibilități cu dreptul Uniunii. Ancheta privea disocierea sistemelor de transport, independența și competențele autorităților naționale de reglementare, precum și protecția consumatorilor.

32 La 6 mai 2013, Comisia a trimis Regatului Belgiei o scrisoare, în cadrul procedurii „EU Pilot”, prin care îl invita să răspundă la mai multe întrebări cu privire la această transpunere. La 10 februarie 2014, au fost adresate întrebări suplimentare acestui stat membru.

33 Statul membru menționat a răspuns la această scrisoare și la întrebările suplimentare la 12 septembrie 2013, la 24 și la 28 februarie 2014, precum și la 3, la 18 și la 19 martie 2014.

- 34 La 17 octombrie 2014, Comisia a adresat Regatului Belgiei o scrisoare de punere în întârziere, considerând că elementele furnizate de acest stat membru nu au permis să se pună capăt preocupărilor sale cu privire la conformitatea transpunerii în dreptul belgian a Directivelor 2009/72 și 2009/73. Statul membru menționat a răspuns la scrisoarea de punere în întârziere la 18 ianuarie 2015.
- 35 La 26 februarie 2016, Comisia a adresat Regatului Belgiei un aviz motivat prin care l-a invitat să ia măsurile care îi revin pentru a se conforma acestui aviz motivat într-un termen de două luni de la primirea acestuia.
- 36 Regatul Belgiei a răspuns la 19 iulie 2016 și, ulterior, a comunicat Comisiei măsuri legislative la 15 septembrie 2016, precum și la 9, la 10 și la 30 ianuarie 2017. La 2 octombrie 2018 a avut loc o conferință telefonică între autoritățile belgiene și serviciile Comisiei.
- 37 Considerând că anumite dispoziții din dreptul belgian continuau să nu fie conforme cu Directivele 2009/72 și 2009/73, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe nerespectarea dispozițiilor articolului 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2009/72 și, respectiv, din Directiva 2009/73

Argumentele părților

- 38 Comisia susține că articolul 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2009/72 și respectiv, din Directiva 2009/73 nu a fost corect transpus în dreptul belgian. În această privință, articolul 10 alineatul 1 din Legea privind energia electrică și articolul 8 alineatul 2 al doilea paragraf din Legea privind gazele naturale nu ar impune operatorului rețelei de transport să fie proprietarul acestuia, ci ar impune ca, potrivit Legii privind energia electrică, proprietarii de rețea care propun ministrului federal responsabil pentru energie să desemneze un operator să dețină, împreună, o parte din rețeaua de transport care acoperă cel puțin 75 % din teritoriul național și ca, potrivit Legii privind gazele naturale, operatorul de rețea să dețină, împreună cu alții, o parte din rețea care acoperă 75 % din teritoriul național.
- 39 O situație de fapt sau o practică administrativă, conformă cu dreptul Uniunii, nu poate suplini transpunerea necorespunzătoare a acestor directive în dreptul intern. În plus, ar fi lipsit de relevanță faptul că, în speță, Comisia nu s-a opus certificării în Belgia a Elia System Operator SA și a Fluxys Belgium SA, operatori de rețele de transport de energie electrică și, respectiv, de gaze naturale.
- 40 Pe de altă parte, inserarea în anul 2003 a articolului 9 bis în Legea privind energia electrică nu ar pune capăt încălcării, întrucât această dispoziție prevede numai ca controlul operatorului de rețea asupra acesteia din urmă să poată fi asigurat prin intermediul unei filiale deținute în proporție de 100 %.
- 41 Regatul Belgiei susține că Elia System Operator și Fluxys Belgium sunt proprietari ai rețelei, în sensul Directivelor 2009/72 și 2009/73, și că, în speță, Comisia nu a formulat observații cu privire la interpretarea articolului 9 alineatul (1) litera (a) din aceste directive în avizele emise cu ocazia certificării acestor operatori.
- 42 Potrivit Regatului Belgiei, există o confuzie între, pe de o parte, persoanele care pot propune desemnarea unui operator al rețelei de transport și care dețin cel puțin 75 % din proprietatea rețelei la momentul desemnării acestui operator și, pe de altă parte, procentul de proprietate asupra rețelei deținut de operatorul de rețea desemnat. Articolul 10 alineatul 1 din Legea privind energia electrică ar viza numai primul element și nu ar privi proprietatea rețelei deținute de operatorul de rețea desemnat.

Pe de altă parte, articolul 9 bis din această lege, introdus în anul 2003, ar consacra posibilitatea transferului proprietății în măsura în care impune ca operatorul de rețea, prin intermediul unei filiale, să fie proprietarul rețelei de transport.

- 43 Regatul Belgiei arată că argumentația Comisiei potrivit căreia, în temeiul articolului 10 alineatul 1 din Legea privind energia electrică, proprietarii de rețea ar putea fi de asemenea proprietari ai unei întreprinderi care asigură o funcție de producție sau de furnizare se întemeiază pe supoziții și pe afirmații teoretice, fără ca, în speță, Comisia să facă dovada unei neîndepliniri a obligațiilor, în condițiile în care în acesteia i-ar reveni sarcina probei.

Aprecierea Curții

- 44 Articolul 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2009/72 și, respectiv, din Directiva 2009/73 prevede că statele membre se asigură că, de la 3 martie 2012, toate întreprinderile care dețin în proprietate o rețea de transport acționează ca operatori ai rețelei de transport.
- 45 Potrivit articolului 10 alineatul (2) din aceste directive, întreprinderile care dețin o rețea de transport și care au fost certificate de autoritatea de reglementare națională ca îndeplinind cerințele prevăzute la articolul 9 menționat sunt aprobate și desemnate de către statele membre ca operatori ai rețelei de transport.
- 46 Considerentul (9) al Directivei 2009/72 și considerentul (6) al Directivei 2009/73 indică faptul că, fără o separare efectivă a rețelelor de activitățile de producere și de furnizare (separare efectivă), există riscul discriminării, nu doar în ceea ce privește exploatarea rețelei, ci și în privința stimulării întreprinderilor integrate vertical de a investi în mod corespunzător în propriile rețele.
- 47 Astfel cum reiese din considerentul (11) al Directivei 2009/72 și din considerentul (8) al Directivei 2009/73, separarea proprietății implică desemnarea proprietarului rețelei ca operator de rețea și independența sa față de orice interese legate de furnizare și de producere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 octombrie 2017, Balgarska energiyna borsa, C-347/16, EU:C:2017:816, punctul 46).
- 48 Pe de altă parte, articolul 9 alineatul (8) din Directiva 2009/72 și, respectiv, din Directiva 2009/73 prevede că, în cazul în care, la 3 septembrie 2009, rețeaua de transport aparține unei întreprinderi integrate vertical, un stat membru poate decide să nu aplice alineatul (1) al acestui articol și că, într-un asemenea caz, statul membru în cauză desemnează un operator de rețea independent, în conformitate cu articolul 13 din Directiva 2009/72 și, respectiv, cu articolul 14 din Directiva 2009/72, sau se conformează dispozițiilor capitolului V din Directiva 2009/72 și, respectiv, ale capitolului IV din Directiva 2009/73.
- 49 În ceea ce privește operatorii de rețele de transport independenți, trebuie arătat că s-a statuat că articolul 17 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2009/72 impune în mod explicit ca acești operatori de rețea să fie proprietari ai activelor necesare pentru exercitarea activității de transport de energie electrică, în special ai rețelei de transport, iar aceasta pentru a asigura printre altele, astfel cum reiese din considerentele (16), (17) și (19) ale directivei menționate, independența deplină și efectivă a acestor operatori în raport cu activitățile de furnizare și de producție (Hotărârea din 17 octombrie 2019, Elektrorazpredelenie Yug, C-31/18, EU:C:2019:868, punctul 64 și jurisprudența citată).
- 50 Or, astfel cum susține Comisia în mod întemeiat, niciun motiv nu justifică existența unei divergențe în ceea ce privește întinderea proprietății rețelei între alineatul (1) și alineatul (8) ale articolului 9 din Directiva 2009/72 și, respectiv, din Directiva 2009/73. Acest alineat (1) vizează cazul unei „întreprinderi care deține în proprietate sisteme de transport”, fără a menționa în niciun fel cazul unei întreprinderi care ar deține o parte a unei astfel de rețele, ceea ce tinde să indice că întreprinderea în cauză, care este în măsură să fie desemnată drept operator de rețea de transport, trebuie să dețină în

totalitate această rețea. Această interpretare este confirmată de textul univoc al articolului 17 alineatul (1) litera (a) din fiecare dintre directivele menționate, care face trimitere la cazul prevăzut la acest articol 9 alineatul (8), și care impune ca rețeaua de transport să fie proprietatea operatorului rețelei de transport.

- 51 Din această analiză a modului de redactare și a contextului articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2009/72 și, respectiv, din Directiva 2009/73 rezultă că proprietarul rețelei de transport trebuie să fie proprietarul întregii rețele.
- 52 Această concluzie este conformă și cu obiectivul dispoziției menționate. Astfel, după cum susține de asemenea Comisia în mod întemeiat, în calitate de proprietar al întregii rețele, operatorul este stimulat să efectueze investițiile și modificările tehnice care îi vor permite să exploateze și să dezvolte această rețea în mod optim.
- 53 În speță, legislația belgiană nu impune operatorului rețelei de transport de energie electrică sau de gaze naturale să fie proprietarul acesteia.
- 54 Astfel, articolul 10 alineatul 1 din Legea privind energia electrică prevede numai că proprietarii de rețea care propun ministrului federal responsabil pentru energie să desemneze un operator dețin, împreună, o parte din rețeaua de transport care acoperă cel puțin 75 % din teritoriul național. În ceea ce privește articolul 8 alineatul 2 al doilea paragraf din Legea privind gazele naturale, acesta impune candidatului la gestionarea rețelei de transport să dețină, împreună cu alții, o parte a rețelei care acoperă cel puțin 75 % din teritoriul național.
- 55 Trebuie arătat că articolul 9 bis din Legea privind energia electrică, introdus în anul 2003 și invocat de Regatul Belgiei, prevede că, cu excepția a două titluri de valoare, operatorul rețelei trebuie să dețină, în mod direct sau indirect, „totalitatea capitalului și a drepturilor de vot” aferente titlurilor emise de fiecare filială care asigură integral sau parțial, la cererea operatorului rețelei, gestionarea rețelei de transport prevăzută la articolul 8 din această lege sau de fiecare filială proprietară a infrastructurii și a echipamentului care face parte din rețeaua de transport. Or, deși această dispoziție prevede că controlul operatorului de rețea asupra acesteia din urmă poate fi asigurat prin intermediul unei filiale deținute aproape în proporție de 100 % de respectivul operator, ea nu impune, în schimb, nicidecum ca orice operator de rețea să dețină o astfel de filială, nici ca, atunci când există o astfel de filială, controlul asigurat de aceasta să se refere la ansamblul rețelei de transport în cauză.
- 56 Pe de altă parte, dacă, după cum pretinde Regatul Belgiei, articolul 10 alineatul 1 din Legea privind energia electrică privește numai persoanele care pot propune desemnarea operatorului rețelei de transport și, prin urmare, acest operator nu trebuie să îndeplinească el însuși cerințele acestei dispoziții, acest lucru conduce la a considera nu că legislația belgiană este conformă cu Directiva 2009/72, ci că această legislație nu impune ca operatorul să dețină proprietatea asupra rețelei, din moment ce cerința ca el să dețină „o parte a rețelei de transport” nu îi este aplicabilă. Urmând argumentația Regatului Belgiei, unu sau mai mulți proprietari ai unei părți a rețelei ar putea propune ca operator o persoană care nu deține nici măcar o parte din această rețea.
- 57 În sfârșit, Regatul Belgiei invocă respectarea efectului util al Directivelor 2009/72 și 2009/73. Argumentația acestuia se întemeiază în principal pe faptul că, în temeiul deciziilor de certificare adoptate de CREG în aplicarea Regulamentului nr. 714/2009 și a Regulamentului (CE) nr. 715/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1755/2005 (JO 2009, L 211, p. 36), Elia System Operator și Fluxys Belgium, operatori ai rețelelor de transport de energie electrică și, respectiv, de gaze naturale, sunt proprietari de rețea, în sensul Directivelor 2009/72 și 2009/73. Or, în pofida naturii obligatorii a acestor decizii adoptate de CREG, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că executarea conformă cu dispozițiile unei directive de către autoritățile administrative ale unui stat membru nu poate, prin ea însăși, să prezinte claritatea și precizia necesare pentru a îndeplini cerința

securității juridice, iar simple practici administrative, care prin natura lor pot fi modificate în funcție de voința administrației, nu pot fi considerate o executare a obligațiilor care revin statelor membre în cadrul transpunerii unei directive (Hotărârea din 15 martie 2012, Comisia/Polonia, C-46/11, EU:C:2012:146, punctul 28 și jurisprudența citată).

- 58 În plus, faptul că, în avizele sale emise pentru procedura de certificare a acestor operatori de rețea, Comisia nu s-a opus certificării lor nu permite să se prezume corecta transpunere a Directivelor 2009/72 și 2009/73 în dreptul belgian, aceste avize neavând ca obiect pronunțarea cu privire la această transpunere.
- 59 În consecință, trebuie să se constate că Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul acestor directive prin faptul că a omis să transpună în mod corect articolul 9 alineatul (1) litera (a) din fiecare dintre directivele menționate.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe nerespectarea mai multor dispoziții ale articolului 37 din Directiva 2009/72 și ale articolului 41 din Directiva 2009/73

- 60 În ceea ce privește al doilea motiv, compus, în cererea introductivă, din trei aspecte, Comisia a arătat, în replica sa, că renunță la al treilea aspect, întemeiat pe încălcarea articolului 37 alineatul (10) din Directiva 2009/72 și a articolului 41 alineatul (10) din Directiva 2009/73.

Cu privire la primul aspect al celui de al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 37 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/72 și a articolului 41 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/73

– Argumentele părților

- 61 Comisia susține că articolul 37 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/73 nu au fost transpuse corect în dreptul belgian. Mai multe dispoziții din Legea privind energia electrică și din Legea privind gazele naturale nu ar permite autorității de reglementare, în speță CREG, să adopte decizii obligatorii în ceea ce privește transparența și libera concurență pe piață, să impună măsurile proporționale necesare pentru promovarea unei concurențe efective, precum și pentru asigurarea bunei funcționări a pieței în privința întreprinderilor din domeniul energiei electrice și din sectorul gazelor naturale.
- 62 Dacă autoritatea de reglementare trebuie să aibă, în temeiul acestor dispoziții ale Directivelor 2009/72 și 2009/73, competența de a impune măsuri pentru instaurarea unei concurențe efective, ar trebui să fie respinsă argumentația Regatului Belgiei potrivit căreia, în dreptul belgian, numai Regele, în calitate de autoritate politică, poate permite CREG, la propunerea acesteia din urmă, să adopte decizii obligatorii sau să transmită altor autorități informațiile pe care ea le-a obținut pentru ca aceste autorități să adopte, dacă este cazul, măsuri obligatorii. Situația ar fi aceeași în ceea ce privește argumentația referitoare la o pretinsă competență exclusivă a autorităților din domeniul concurenței.
- 63 În ceea ce privește argumentația Regatului Belgiei potrivit căreia articolul 31 din Legea privind energia electrică și articolul 20/2 din Legea privind gazele naturale conferă CREG competența generală de a adopta decizii obligatorii față de persoane fizice sau juridice, Comisia arată că aceste dispoziții permit numai să se impună acestor persoane să se conformeze unor obligații care le revin deja, în timp ce articolul 37 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/73 urmăresc să încredințeze autorității de reglementare competența de a adopta decizii autonome.

- 64 Regatul Belgiei susține că dispozițiile naționale vizate de Comisie privesc exclusiv dreptul concurenței și transpun articolul 37 alineatul (1) litera (j) „ultima parte” și alineatul (13) din Directiva 2009/72, precum și articolul 41 alineatul (1) litera (j) „ultima parte” și alineatul (13) din Directiva 2009/73. În acest domeniu, numai autoritățile din domeniul concurenței ar fi competente, astfel cum ar reieși în special din considerentele (37) și (61) ale Directivei 2009/72.
- 65 Dispozițiile naționale vizate de Comisie ar confirma repartizarea competențelor între autoritățile din domeniul concurenței și o autoritate sectorială, precum CREG, care ar avea competența de a strânge informații și de a le transmite autorităților din domeniul concurenței, care ar putea, pe baza acestor informații, să adopte măsuri sau decizii. CREG ar acționa în cadrul unei cooperări legale cu Autoritatea belgiană din domeniul concurenței.
- 66 În plus, competențele enumerate la alineatul (4) al articolului 37 din Directiva 2009/72 și la alineatul (4) al articolului 41 din Directiva 2009/73 nu ar putea acoperi toate misiunile încredințate autorității de reglementare în temeiul alineatului (1) al fiecăruia dintre aceste articole, decât cu riscul de a crea conflicte de competență între autoritatea din domeniul concurenței și CREG în materia dreptului concurenței. Aceste alineate (4) nu ar menționa decât concurența efectivă și funcționarea eficientă a pieței, iar nu conceptele de transparență și de liberă concurență pe piață. De altfel, CREG ar dispune deja de competențele enumerate la alineatele (4) menționate, în temeiul articolului 23 alineatul 2 din Legea privind energia electrică, al articolului 7 alineatul 1 bis și al articolului 29 bis punctul 7° din Legea privind energia electrică, precum și al articolului 15/14 alineatul 2 punctul 8° bis din Legea privind gazele naturale.
- 67 Pe de altă parte, în temeiul aceluiași alineate (4), autoritatea de reglementare nu ar trebui să dispună decât de competențele necesare pentru a îndeplini misiunile prevăzute la alineatele (1), (3) și (6) ale articolelor 37 și 41 menționate, situație care s-ar regăsi în dreptul belgian în temeiul articolului 36 punctul 2° din Legea din 8 ianuarie 2012 de modificare a Legii din 29 aprilie 1999 privind organizarea pieței energiei electrice și a Legii din 12 aprilie 1965 privind transportul produselor gazoase și al altor produse prin conducte (*Moniteur belge* din 11 ianuarie 2012, p. 909), precum și al articolului 23 alineatul 1 al doilea paragraf din Legea privind energia electrică, care ar transpune articolul 37 alineatele (1), (4), (6) și (9) din Directiva 2009/72, privind competențele autorității de reglementare.
- 68 Regatul Belgiei arată că articolul 37 alineatul (1) litera (i) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatul (1) litera (i) din Directiva 2009/73 prevăd numai misiunea de a asigura respectarea obligațiilor referitoare la transparență de către întreprinderile din domeniul energiei electrice și al gazelor naturale. Autoritatea de reglementare ar putea numai să impună o sancțiune cu ocazia încălcării unei obligații de transparență. Ar fi pertinente numai „ultima parte” a articolului 37 alineatul (1) litera (j) din Directiva 2009/72 și cea a articolului 41 alineatul (1) litera (j) din Directiva 2009/73, care prevăd monitorizarea prețurilor pentru clienții casnici, inclusiv sistemele de plată anticipată, tarifele percepute la migrarea către un alt furnizor, tarifele de deconectare, tarifele pentru serviciile de întreținere și executarea acestor servicii, precum și plângerile înaintate de clienții casnici.
- 69 În orice caz, articolul 31 din Legea privind energia electrică și articolul 20/2 din Legea privind gazele naturale ar prevedea la modul general o competență de decizie în privința întreprinderilor, iar autoritățile de reglementare ar fi autorități administrative cu competența de a adopta acte administrative cu caracter decizional. CREG ar putea monitoriza nivelul de transparență al întreprinderilor, precum și gradul și eficiența deschiderii pieței și a concurenței la nivelul comerțului angro și cu amănuntul. Aceasta ar dispune de competențe de a emite somații, de competențe de control pe bază de înregistrări și la fața locului, de competențe de investigare, prevăzute la articolul 30 bis alineatul 3 și la articolul 31/1 din Legea privind energia electrică, precum și la articolul 18 alineatul 3 și la articolul 15/16 din Legea privind gazele naturale, precum și de competențe de a adopta și de a impune măsuri pentru promovarea concurenței în temeiul articolului 31 din Legea privind energia electrică și al articolului 20/2 din Legea privind gazele naturale. CREG ar putea impune amenzi administrative și ar garanta respectarea Regulamentului nr. 1227/2011.

– *Aprecierea Curții*

- 70 Articolul 37 alineatul (1) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatul (1) din Directiva 2009/73 conferă autorității de reglementare atribuții variate, printre care, în special la literele (i) și (j) ale acestor alineate (1), acelea de a monitoriza nivelul de transparență, inclusiv al prețurilor angro, de a garanta respectarea de către întreprinderile din domeniul energiei electrice și al gazelor naturale a obligațiilor referitoare la transparență, de a monitoriza gradul și eficiența deschiderii piețelor și a concurenței la nivelul comerțului angro și cu amănuntul, prețurile pentru clienții casnici și plângerile înaintate de clienții casnici, precum și de a monitoriza orice denaturare sau restricționare a concurenței, furnizând toate informațiile relevante și prezentând toate situațiile relevante autorităților competente din domeniul concurenței.
- 71 Articolul 37 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/73 prevăd că statele membre se asigură că autorităților de reglementare le sunt conferite competențele care să le permită să își îndeplinească în mod eficient și rapid atribuțiile prevăzute la alineatele (1), (3) și (6) ale acestor articole și că, în acest scop, autoritățile de reglementare au cel puțin competența să emită decizii obligatorii pentru întreprinderile din domeniul energiei electrice sau al gazelor naturale, precum și competența să desfășoare investigații și să decidă și să impună orice măsuri proporționale necesare pentru promovarea unei concurențe efective și pentru asigurarea unei funcționări corespunzătoare a pieței. După caz, autoritatea de reglementare are de asemenea competența de a coopera cu autoritatea națională din domeniul concurenței în desfășurarea unei investigații din domeniul dreptului concurenței.
- 72 Astfel, contrar celor susținute de Regatul Belgiei, competența de a adopta măsuri pentru promovarea unei concurențe efective pe piețele energiei electrice și gazelor naturale nu trebuie să aparțină exclusiv autorităților naționale din domeniul concurenței. Astfel cum indică considerentul (37) al Directivei 2009/72 și considerentul (33) al Directivei 2009/73, autorităților de reglementare trebuie să li se confere puterea de a decide, independent de aplicarea normelor în materie de concurență, cu privire la măsurile corespunzătoare care să garanteze beneficii clienților prin intermediul promovării unei concurențe efective necesare unei funcționări corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice și a gazelor naturale. Astfel cum reiese din utilizarea termenului „să impună” la articolul 37 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2009/72 și la articolul 41 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2009/73, această putere trebuie să permită adoptarea unor măsuri obligatorii.
- 73 Rezultă astfel din dispozițiile Directivelor 2009/72 și 2009/73 că statele membre trebuie să confere autorităților de reglementare competența de a adopta măsuri obligatorii, în special pentru promovarea unei concurențe efective pe piețele energiei electrice și gazelor naturale. Deși aceste autorități trebuie să poată coopera cu autoritățile naționale din domeniul concurenței, comunicând acestora, printre altele, toate informațiile utile și prezentându-le situațiile relevante, nu este mai puțin adevărat că acestea trebuie să își poată exercita competențele și atribuțiile independent de cele exercitate de aceste din urmă autorități.
- 74 Acesta este contextul în care trebuie analizat primul aspect al celui de al doilea motiv invocat de Comisie. În această privință, trebuie arătat că articolele 23 bis și 23 ter și articolul 26 alineatul 1 bis din Legea privind energia electrică, precum și articolele 15/14 bis, 15/14 ter și 15/16 din Legea privind gazele naturale, vizate de Comisie în cadrul acestui prim aspect, intră în domeniul de aplicare al articolului 37 alineatul (1) literele (i) și (j) din Directiva 2009/72, precum și al articolului 41 alineatul (1) literele (i) și (j) din Directiva 2009/73, din moment ce aceste dispoziții naționale vizează, la fel ca și dispozițiile Uniunii menționate, să încredințeze CREG atribuția de a monitoriza și de a controla comportamentele sau practicile anticoncurențiale, precum și prețurile practice de întreprinderile din domeniul energiei electrice și al gazelor naturale.

- 75 Or, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia, dispozițiile naționale menționate nu permit autorității de reglementare să adopte decizii obligatorii în ceea ce privește transparența și libera concurență pe piață și, în consecință, să impună măsuri proporționale și necesare pentru promovarea unei concurențe efective și pentru asigurarea bunei funcționări a pieței în privința întreprinderilor din domeniul energiei electrice și al gazelor naturale.
- 76 Astfel, deși competențele întemeiate pe articolele 23 bis și 23 ter, precum și pe articolul 30 bis alineatul 3 din Legea privind energia electrică și pe articolele 15/14 bis, 15/14 ter, 15/16, precum și pe articolul 18 alineatul 3 din Legea privind gazele naturale pot permite CREG să controleze și să monitorizeze comportamentele anticoncurențiale sau practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor furnizoare de energie electrică sau de gaze naturale care au un efect sau pot avea un efect asupra unei piețe a energiei electrice sau a gazelor naturale, precum și să controleze și să monitorizeze prețurile oferite de aceste întreprinderi care trebuie să fie justificate în mod obiectiv în raport cu costurile, trebuie să se arate că, potrivit articolelor 23 bis și 23 ter din Legea privind energia electrică și potrivit articolelor 15/14 bis și 15/14 ter din Legea privind gazele naturale, constatările efectuate de CREG în cadrul exercitării sarcinilor sale de monitorizare și de control nu îi permit, în principiu, decât să întocmească rapoarte adresate ministrului federal responsabil pentru energie, să formuleze avize și recomandări, precum și să denunțe încălcările prezumate Autorității belgiene din domeniul concurenței. Desigur, aceste dispoziții prevăd de asemenea, în ceea ce privește practicile comerciale neloiale, precum și prețurile și/sau condițiile discriminatorii, că Regele poate, prin decret adoptat în Consiliul de Miniștri, la propunerea CREG, să precizeze măsurile pe care aceasta este autorizată să le adopte, ceea ce pare să poată include măsuri obligatorii. Totuși, aceste măsuri pe care CREG poate fi autorizată să le adopte sunt limitate la „măsuri urgente”. În orice caz, Regatul Belgiei nu a invocat niciun decret care stabilește măsurile obligatorii pe care CREG ar fi autorizată să le adopte.
- 77 În ceea ce privește articolul 26 alineatul 1 bis din Legea privind energia electrică și articolul 15/16 din Legea privind gazele naturale, trebuie arătat că aceste dispoziții se limitează să atribuie CREG competențe pentru a obține informații care nu pot fi utilizate decât în vederea rapoartelor, a avizelor, a recomandărilor și, dacă este cazul, a măsurilor urgente prevăzute la articolele 23 bis și 23 ter din Legea privind energia electrică, precum și la articolele 15/14 bis și 15/14 ter din Legea privind gazele naturale. Astfel, aceste competențe nu sunt de natură să remedieze lacunele competențelor CREG, care decurg din articolele 23 bis și 23 ter din Legea privind energia electrică, precum și din articolele 15/14 bis și 15/14 ter din Legea privind gazele naturale.
- 78 Totodată, articolul 31/1 din Legea privind energia electrică invocat de Regatul Belgiei permite personalului CREG numai ca, după autorizarea prealabilă a judecătorului de instrucție, să dispună prin decizie motivată, cu excepția locuințelor private, confiscarea unor active care sunt proprietatea persoanei care face obiectul unei investigații desfășurate de CREG și care fie constituie obiectul infracțiunii examinate, fie erau destinate sau au servit la săvârșirea infracțiunii în discuție, fie constituie un avantaj patrimonial întemeiat direct pe infracțiunea în cauză sau constituie echivalentul acesteia.
- 79 În sfârșit, trebuie adăugat că nici dispozițiile articolului 31 din Legea privind energia electrică și ale articolului 20/2 din Legea privind gazele naturale nu pot conduce la concluzia că CREG deține competențele prevăzute la articolul 37 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2009/72 și la articolul 41 alineatul (4) litera (b) din Directiva 2009/73. Astfel, după cum susține în mod întemeiat Comisia, aceste articole din Legea privind energia electrică și din Legea privind gazele naturale nu permit CREG decât să oblige persoanele în cauză să se conformeze unor obligații care le sunt deja impuse în mod precis prin dispozițiile acestor legi. Articolele menționate nu conferă o putere mai largă acestei autorități de a lua decizii obligatorii și de a impune în mod autonom măsurile pe care le consideră necesare, în special pentru a promova o concurență efectivă și pentru a asigura buna funcționare a pieței.

- 80 În ceea ce privește interpretarea aceluiași articol susținută de Regatul Belgiei, în măsura în care acestea din urmă ar permite CREG să poată adopta decizii obligatorii, precum și să impună măsurile pe care le prevede articolul 37 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/73, trebuie să se arate că o asemenea interpretare ar fi în contradicție cu articolele 23 bis și 23 ter din Legea privind energia electrică, precum și cu articolele 15/14 bis și 15/14 ter din Legea privind gazele naturale, care, în afară de posibilitatea eventuală ca CREG să ia măsuri urgente indicate în prealabil prin decret regal, nu prevede posibilitatea ca această autoritate să întocmească rapoarte, avize și recomandări și nici să denunțe încălcările prezumate Autorității belgiene din domeniul concurenței. Or, articolul 31 din Legea privind energia electrică și articolul 20/2 din Legea privind gazele naturale trebuie interpretate, astfel cum prevăd în mod expres, „fără a aduce atingere celorlalte măsuri prevăzute” de aceste legi.
- 81 În aceste condiții, chiar dacă Curtea ar admite că interpretarea articolului 31 din Legea privind energia electrică și a articolului 20/2 din Legea privind gazele naturale preconizată de Regatul Belgiei ar fi posibilă, nu s-ar putea considera că aceste dispoziții ale dreptului național pun în aplicare cu precizie și claritate dispozițiile articolului 37 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/72 și ale articolului 41 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/73.
- 82 Or, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, dispozițiile unei directive trebuie puse în aplicare cu o forță obligatorie incontestabilă, cu specificitatea, precizia și claritatea necesare pentru îndeplinirea cerinței securității juridice care impune ca, în cazul în care directiva vizează crearea de drepturi pentru particulari, beneficiarii să fie în măsură să își cunoască drepturile în totalitate (Hotărârea din 8 iulie 1999, Comisia/Franța, C-354/98, EU:C:1999:386, punctul 11, Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, C-177/04, EU:C:2006:173, punctul 48, și Hotărârea din 4 octombrie 2018, Comisia/Spania, C-599/17, nepublicată, EU:C:2018:813, punctul 19 și jurisprudența citată).
- 83 În consecință, trebuie să se constate că Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul Directivelor 2009/72 și 2009/73 prin faptul că a omis să transpună în mod corect articolul 37 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/73.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 37 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72, precum și a articolului 41 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/73

– Argumentele părților

- 84 Comisia susține că articolul 37 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72, precum și articolul 41 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/73 nu au fost transpuse corect în dreptul belgian. Mai multe dispoziții ale acestui drept nu ar conferi autorității de reglementare, în speță CREG, competența exclusivă de a stabili sau de a aproba metodologiile pentru calcularea sau fixarea condițiilor de racordare și de acces la rețelele naționale, precum și condițiile prestării de servicii de echilibrare sau de ajustare.
- 85 Unele materii care ar trebui să intre în competența exclusivă a autorității de reglementare ar fi inserate în „Regulamentul tehnic”, în sensul articolului 11 din Legea privind energia electrică, și în „Codul de bună conduită”, în sensul articolului 15/5 undecies din Legea privind gazele naturale, care trebuie să fie stabilite de Rege. Competența CREG ar fi limitată doar la controlul aplicării acestui regulament tehnic și a acestui cod de bună conduită. De asemenea, CREG ar fi însărcinată cu aprobarea documentelor care trebuie întocmite pe baza condițiilor de acces definite de Rege.

- 86 Comisia susține că respectivul regulament tehnic și respectivul cod de bună conduită trebuie să respecte dispozițiile „celui de al treilea pachet energie”, inclusiv pe cele referitoare la competențele și la independența autorității de reglementare. Aceasta ar trebui să aibă competența să stabilească dispozițiile respectivului regulament tehnic și ale respectivului cod de bună conduită.
- 87 În sfârșit, ca răspuns la o întrebare a Curții, Comisia a arătat că renunță la argumentația sa referitoare la articolul 18 alineatul 1 punctul 2° din Legea privind energia electrică.
- 88 Regatul Belgiei susține că a transpus articolul 37 alineatele (6) și (9) din Directiva 2009/72 prin mai multe dispoziții ale Legii privind energia electrică și ale *arrêté royal* du 22 avril 2019, établissant un règlement technique pour la gestion du réseau de transport de l'électricité et l'accès à celui-ci (Decretul regal din 22 aprilie 2019 de stabilire a unui regulament tehnic pentru gestionarea rețelei de transport al energiei electrice și accesul la aceasta) (*Moniteur belge* din 29 aprilie 2019, p. 41040) (denumit în continuare „Regulamentul tehnic”), precum și prin competențele de aprobare încredințate CREG, menționate în părțile 4, 5 și 6 din titlul 4 al acestui regulament tehnic. Pe de altă parte, acesta consideră că a transpus articolul 41 alineatele (6) și (9) din Directiva 2009/73 prin mai multe dispoziții ale Legii privind gazele naturale, precum și prin *arrêté royal* du 23 décembre 2010, relatif au code de bonne conduite en matière d'accès aux réseaux de transport de gaz naturel, à l'installation de stockage de gaz naturel et à l'installation de GNL et portant modification de l'arrêté royal du 12 juin 2001 relatif aux conditions générales de fourniture de gaz naturel et aux conditions d'octroi des autorisations de fourniture de gaz naturel (Decretul regal din 23 decembrie 2010 privind Codul de bună conduită în materie de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale, la instalația de înmagazinare a gazelor naturale și la instalația GNL și de modificare a Decretului regal din 12 iunie 2001 privind condițiile generale de furnizare a gazelor naturale și condițiile de acordare a autorizațiilor de furnizare a gazelor naturale) (*Moniteur belge* din 5 ianuarie 2011, p. 181).
- 89 În ceea ce privește, în primul rând, dispozițiile Legilor privind energia electrică și gazele naturale, pe de o parte, Regatul Belgiei susține, în ceea ce privește piața energiei electrice, că, deși articolul 23 alineatul 2 al doilea paragraf punctul 9° din Legea privind energia electrică pare să confere autorității de reglementare numai competența de a aproba documentele referitoare la racordări, la acces și la condiția echilibrării, această dispoziție ar fi fost pusă în aplicare prin articolul 4 din Regulamentul tehnic în temeiul căruia CREG are competența exclusivă de a aproba contractele-tip de racordare, de acces, de răspundere pentru echilibrare și pentru furnizarea de servicii de echilibrare.
- 90 Pe de altă parte, în ceea ce privește piața gazelor naturale, articolul 15/14 alineatul 2 al doilea paragraf punctele 6° și 6° bis din Legea privind gazele naturale ar prevedea că CREG aprobă principalele condiții de acces la rețelele de transport și aprobă contractul de transport pentru accesul la o interconexiune. În plus, articolul 15/1 alineatul 3 punctul 7° din această lege ar prevedea că CREG aprobă proiectul de norme de gestionare a congestiei și poate solicita în mod motivat operatorului de rețea, printre altele, să modifice aceste norme. Aceste dispoziții ar fi fost puse în aplicare prin articolul 2 alineatul 2 punctele 2° și 3°, prin articolul 29 alineatul 1, prin articolul 77 alineatul 1 și prin articolul 96 alineatul 1 din Codul de bună conduită. Astfel, CREG ar avea competența exclusivă de a aproba condițiile principale pentru accesul la rețeaua de transport și la serviciile de transport, astfel cum se prevede la articolul 2 alineatul 1 punctul 2° al doilea paragraf din acest cod, regulamentul privind accesul la activitatea de transport al gazelor naturale, astfel cum se prevede la articolul 29 alineatul 1 din codul menționat, contractul standard pentru activitățile de transport de gaze naturale, astfel cum se prevede la articolul 77 alineatul 1 din același cod, și contractul standard de racordare și modificările sale, astfel cum se prevede la articolul 96 alineatul 1 din Codul de bună conduită.
- 91 În ceea ce privește articolul 29 alineatul 2 al doilea paragraf punctul 9° din Legea privind energia electrică și articolul 15/14 alineatul 2 al doilea paragraf punctul 15° din Legea privind gazele naturale, aceste dispoziții ar conferi CREG o competență de control al aplicării Regulamentului tehnic și a Codului de bună conduită. Competența exclusivă de aprobare cu care CREG ar fi astfel investită i-ar permite acesteia să decidă cu privire la regimul juridic în materie de condiții de racordare și de acces

la rețelele naționale, cu privire la condițiile prestării de servicii de ajustare sau de echilibrare, precum și cu privire la condițiile de acces la infrastructurile transfrontaliere, inclusiv procedurile de atribuire de capacități și de gestionare a congestiei. Prerogativele CREG nu ar fi limitate la controlul aplicării condițiilor definite anterior de Rege în Regulamentul tehnic. Împrejurarea că astfel de prerogative rezultă din coroborarea articolelor de lege și din decretele de punere în aplicare adoptate de Rege nu ar avea ca efect restrângerea unor astfel de prerogative.

- 92 În conformitate cu dispozițiile Directivelor 2009/72 și 2009/73, CREG ar aproba modelele de contracte care prevăd metodologiile folosite pentru calcularea sau stabilirea condițiilor de racordare și de acces la rețelele naționale, precum și condițiile prestării de servicii de echilibrare sau de ajustare. Ar fi vorba despre o aprobare din partea autorității de reglementare a modelelor aplicabile tuturor, iar nu despre adoptarea unor decizii individuale. Articolul 31 din Legea privind energia electrică și articolul 20/2 din Legea privind gazele naturale ar prevedea că CREG dispune de competențe de control și de sancționare adecvate, în plus față de competențele de aprobare impuse de Directivele 2009/72 și 2009/73.
- 93 În ceea ce privește, în al doilea rând, întocmirea Regulamentului tehnic și a Codului de bună conduită, Regatul Belgiei arată că competența Regelui de a adopta, prin decret regal, un regulament tehnic și un cod de bună conduită, după ce a primit avizul sau, respectiv, propunerea CREG, este compatibilă cu dispozițiile Directivelor 2009/72 și 2009/73. Imposibilitatea autorității de reglementare de a modifica un text pe care nu are competența să îl întocmească nu ar fi incompatibilă cu aceste dispoziții.
- 94 În ceea ce privește, în al treilea rând, dispozițiile Regulamentului tehnic și ale Codului de bună conduită, Regatul Belgiei contestă că acestea pot aduce atingere competenței exclusive a CREG. Mai întâi, Comisia nu ar fi identificat cu precizie articolele din acest regulament și din acest cod, deși i-ar reveni sarcina probei. Motivul ar trebui considerat inadmisibil.
- 95 În continuare, nu se poate deduce din interpretarea articolului 11 și a articolului 23 alineatul 2 al doilea paragraf punctul 9° din Legea privind energia electrică, precum și a articolului 15/5 undecies și a articolului 15/14 alineatul 2 al doilea paragraf punctele 6° și 15° din Legea privind gazele naturale că dispozițiile Regulamentului tehnic și ale Codului de bună conduită, acte care sunt adoptate de Rege, cu avizul sau la propunerea CREG, conferă Regelui o competență exclusivă care ar trebui să revină CREG.
- 96 În sfârșit, Directivele 2009/72 și 2009/73 s-ar înscrie în cadrul mai larg al Regulamentelor nr. 714/2009 și nr. 715/2009, care prevăd instituirea unor coduri de rețea aplicabile tuturor statelor membre. În domeniul racordării la sectorul energiei electrice, Comisia ar fi adoptat trei coduri. Considerentul (2) al fiecăruia dintre aceste coduri ar aminti distincția care trebuie făcută între domeniul de aplicare al articolului 5 din Directiva 2009/72 și cel al articolului 37 alineatul (6) din această directivă. Articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2016/631 al Comisiei din 14 aprilie 2016 de instituire a unui cod de rețea privind cerințele pentru racordarea la rețea a instalațiilor de generare (JO 2016, L 112, p. 1), articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2016/1388 al Comisiei din 17 august 2016 de stabilire a unui cod de rețea privind racordarea consumatorilor (JO 2016, L 223, p. 10) și articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2016/1447 al Comisiei din 26 august 2016 de instituire a unui cod de rețea privind cerințele pentru racordarea la rețea a sistemelor de înaltă tensiune în curent continuu și a modulelor generatoare din centrală conectate în curent continuu (JO 2016, L 241, p. 1) ar autoriza statele membre să încredințeze competența de a aproba cerințele de aplicare generală care urmează a fi stabilite de operatorii de rețea relevanți unei alte autorități decât autoritatea de reglementare.
- 97 Acesta ar fi motivul pentru care a fost adoptat Regulamentul tehnic, care are ca efect aprobarea acestor cerințe de aplicare, în conformitate cu codurile de rețea ale Uniunii. Dispozițiile Regulamentului tehnic ar transpune articolul 5 din Directiva 2009/72 și nu ar însemna însușirea de către Rege a unei competențe a CREG și nici nu ar avea ca efect restrângerea competenței acestei autorități de a aproba metodologiile și normele prevăzute la articolul 37 alineatele (6) și (9) din Directiva 2009/72.

– *Aprecierea Curții*

- 98 În ceea ce privește, în primul rând, inadmisibilitatea invocată de Regatul Belgiei, aceasta nu poate fi reținută, din moment ce Comisia a indicat în mod suficient, în cadrul motivului său, mai multe dispoziții ale Legilor privind energia electrică și privind gazele naturale pe care le consideră în contradicție cu articolul 37 alineatele (6) și (9) din Directiva 2009/72 și cu articolul 41 alineatele (6) și (9) din Directiva 2009/73, astfel încât este posibilă înțelegerea acestui motiv. De altfel, acest stat membru a fost în măsură să îl înțeleagă și să răspundă la motivul invocat.
- 99 În ceea ce privește, în al doilea rând, fondul, articolul 37 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/73 prevăd că autoritatea de reglementare este cea căreia îi revine sarcina de a stabili sau de a aproba cel puțin metodologiile folosite pentru calcularea sau stabilirea condițiilor de racordare și de acces la rețelele naționale, condițiile prestării de servicii de ajustare sau de echilibrare și accesul la infrastructurile transfrontaliere, inclusiv procedurile de atribuire a capacităților și de gestionare a congestiei, precum și de a solicita operatorilor de rețea de transport sau operatorilor de piață să își modifice normele de gestionare a congestiei, inclusiv de atribuire a capacităților, pe care sunt obligați să le prezinte autorităților respective.
- 100 Astfel cum rezultă din considerentul (34) al Directivei 2009/72 și din considerentul (33) al Directivei 2009/73, este necesar ca autoritățile de reglementare din domeniul energiei să poată lua decizii privind ansamblul aspectelor relevante legate de reglementare, pentru a asigura funcționarea corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice și a gazelor naturale, și să fie pe deplin independente față de orice alte interese publice sau private.
- 101 Or, în speță, articolul 11 din Legea privind energia electrică și articolul 15/5 undecies din Legea privind gazele naturale conferă Regelui competența de a stabili Regulamentul tehnic pentru gestionarea rețelei de transport de energie electrică și accesul la aceasta din urmă, respectiv Codul de bună conduită în materie de acces la rețeaua de transport de gaze naturale, la instalația de înmagazinare a gazelor naturale și la instalația GNL.
- 102 Potrivit acestor dispoziții, prin stabilirea acestui regulament tehnic și a acestui cod de bună conduită, Regele poate defini anumite cerințe și norme operaționale, precum și mai multe modalități, condiții și informații care, în temeiul articolului 37 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72, precum și al articolului 41 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/73, ar trebui să fie de competența autorității de reglementare.
- 103 Astfel, în special articolul 11 al doilea paragraf punctele 1° și 5° din Legea privind energia electrică prevede că Regulamentul tehnic definește termenele de racordare, precum și informațiile care trebuie furnizate operatorului rețelei de către utilizatorii rețelei. Pe de altă parte, articolul 15/5 undecies din Legea privind gazele naturale prevede, la al doilea paragraf punctele 1°, 2°, 4° și 7°, că Codul de bună conduită definește procedurile și condițiile cererilor de acces la rețea, informațiile care trebuie furnizate de utilizatorii rețelei operatorului rețelei, termenele în care operatorul rețelei trebuie să răspundă la cererile de acces la rețeaua proprie și la instalațiile sale, precum și principiile de bază referitoare la drepturile și obligațiile operatorului rețelei de transport de gaze naturale, pe de o parte, și ale utilizatorilor rețelei de transport de gaze naturale pentru accesul la aceasta, pe de altă parte.
- 104 Prin urmare, se prevede că Regulamentul tehnic și Codul de bună conduită stabilesc norme, informații și principii referitoare la condițiile de racordare și de acces la rețelele naționale, în sensul articolului 37 alineatul (6) litera (a) din Directiva 2009/72 și al articolului 41 alineatul (6) litera (a) din Directiva 2009/73. Or, potrivit acestor dispoziții de drept al Uniunii, autoritatea de reglementare ar trebui să aibă sarcina de a stabili sau de a aproba aceste condiții sau, cel puțin, metodologiile folosite pentru stabilirea lor.

- 105 De asemenea, articolul 11 al doilea paragraf punctele 2° și 7° din Legea privind energia electrică prevede că Regulamentul tehnic stabilește normele operaționale care trebuie aplicate operatorului rețelei în gestionarea sa tehnică a fluxurilor de energie electrică și că, în conformitate cu acest regulament tehnic, contractele operatorului rețelei referitoare la accesul la rețea precizează modalitățile de aplicare a acestuia pentru utilizatorii rețelei în mod nediscriminatoriu. Pe de altă parte, articolul 15/5 undecies al doilea paragraf punctele 5° și 9° din Legea privind gazele naturale prevede că Codul de bună conduită definește măsurile destinate să prevină orice discriminare între utilizatori sau categoriile de utilizatori ai rețelei de transport de gaze naturale, precum și principiile de bază referitoare la drepturile și obligațiile, pe de o parte, ale operatorului rețelei de transport de gaze naturale și, pe de altă parte, ale utilizatorilor rețelei de transport de gaze naturale în ceea ce privește utilizarea acesteia.
- 106 Prin urmare, normele, măsurile și principiile care sunt definite astfel de Regulamentul tehnic și de Codul de bună conduită pot să acopere condițiile prestării de servicii de ajustare și, respectiv, de echilibrare, care trebuie să fie echitabile și nediscriminatorii. Or, potrivit articolului 37 alineatul (6) litera (b) din Directiva 2009/72 și articolului 41 alineatul (6) litera (b) din Directiva 2009/73, autoritatea de reglementare ar trebui să aibă sarcina de a stabili sau de a aproba aceste condiții sau cel puțin metodologiile folosite pentru stabilirea acestora.
- 107 În plus, articolul 11 al doilea paragraf punctele 2° și 6° din Legea privind energia electrică prevede că Regulamentul tehnic stabilește normele operaționale care trebuie aplicate operatorului rețelei în cadrul acțiunilor pe care trebuie să le întreprindă în vederea remedierii problemelor de congestie, precum și informațiile care trebuie furnizate de operatorul rețelei operatorilor celorlalte rețele electrice cu care rețeaua de transport este interconectată, în vederea asigurării unei exploatare sigure și eficiente, a dezvoltării coordonate și a interoperabilității rețelei interconectate. Pe de altă parte, articolul 15/5 undecies al doilea paragraf punctul 9° din Legea privind gazele naturale prevede că Codul de bună conduită definește principiile de bază referitoare la drepturile și obligațiile, pe de o parte, ale operatorului rețelei de transport de gaze naturale și, pe de altă parte, ale utilizatorilor rețelei de transport de gaze naturale, în ceea ce privește negocierea accesului la capacitățile de transport și pentru gestionarea congestiilor.
- 108 Astfel, normele, informațiile și principiile care sunt definite astfel de Regulamentul tehnic și de Codul de bună conduită pot acoperi accesul la infrastructurile transfrontaliere, inclusiv la procedurile de atribuire a capacităților și de gestionare a congestiei. Or, potrivit articolului 37 alineatul (6) litera (c) din Directiva 2009/72 și articolului 41 alineatul (6) litera (c) din Directiva 2009/73, autoritatea de reglementare este cea care ar trebui să aibă sarcina de a stabili sau de a aproba acest acces și aceste proceduri sau cel puțin metodologiile folosite pentru stabilirea lor, autoritatea respectivă fiind, de altfel, responsabilă cu monitorizarea gestionării congestiei, în temeiul alineatului (9) al fiecăruia dintre aceste articole.
- 109 În acest context, intervenția Regelui în stabilirea mai multor condiții care, potrivit Directivelor 2009/72 și 2009/73, ar trebui să fie stabilite și aprobate de însăși CREG, ar sustrage acesteia din competențele de reglementare care ar trebui să îi revină (a se vedea prin analogie Hotărârea din 29 octombrie 2009, Comisia/Belgia, C-474/08, nepublicată, EU:C:2009:681, punctul 29).
- 110 Trebuie arătat că, în calitate de autoritate de reglementare, CREG ar trebui să își poată adopta deciziile în mod autonom, exclusiv în temeiul interesului public, pentru a asigura respectarea obiectivelor urmărite prin directiva menționată, fără a fi supusă unor instrucțiuni externe care provin de la alte organe, precum Regele (a se vedea prin analogie Hotărârea din 11 iunie 2020, Prezident Slovenskej republiky, C-378/19, EU:C:2020:462, punctul 54).
- 111 Trebuie adăugat că argumentația invocată de Regatul Belgiei nu este de natură să înlăture al doilea aspect al celui de al doilea motiv.

- 112 În această privință, argumentația întemeiată pe Regulamentele nr. 714/2009 și nr. 715/2009 nu este pertinentă, întrucât acestea privesc condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere și nu au ca obiect modificarea dispozițiilor Directivelor 2009/72 și 2009/73 vizate de prezenta acțiune, care privesc competența autorității de reglementare de a stabili sau de a aproba cel puțin metodologiile folosite pentru calcularea sau stabilirea în special a condițiilor de racordare și de acces la rețelele naționale.
- 113 În ceea ce privește argumentația referitoare la Regulamentele 2016/631, 2016/1388 și 2016/1447, la abrogarea articolului 5 din Directiva 2009/72 și la adoptarea Regulamentului tehnic, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, existența unei neîndepliniri a obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația din statul membru astfel cum se prezenta aceasta la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, iar schimbările eventuale intervenite ulterior nu pot fi luate în considerare de Curte (Hotărârea din 15 martie 2017, Comisia/Spania, C-563/15, nepublicată, EU:C:2017:21016, punctul 25 și jurisprudența citată). Aceste regulamente, precum și abrogarea articolului 5 din Directiva 2009/72 și adoptarea Regulamentului tehnic nu pot fi, în consecință, luate în considerare în cadrul examinării prezentei acțiuni, întrucât au intervenit după expirarea termenului stabilit în avizul motivat.
- 114 În orice caz, deși Regulamentele 2016/631, 2016/1388 și 2016/1447 au ca obiect stabilirea unor norme armonizate privind racordarea rețelelor, acestea nu urmăresc să modifice normele de competență astfel cum sunt prevăzute la articolul 37 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72, precum și la articolul 41 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/73, nici să scutească statele membre de obligația de transpunere a acestor dispoziții.
- 115 În consecință, trebuie să se constate că Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul Directivelor 2009/72 și 2009/73 prin faptul că a omis să transpună în mod corect articolul 37 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72, precum și articolul 41 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/73.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 116 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 117 Întrucât Comisia a solicitat obligarea Regatului Belgiei la plata cheltuielilor de judecată, iar acesta a căzut în pretenții, se impune obligarea sa la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară și hotărăște:

- 1) **Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul Directivei 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE și al Directivei 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE prin faptul că nu a transpus corect:**
 - **articolul 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2009/72 și, respectiv, din Directiva 2009/73;**
 - **articolul 37 alineatul (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/72 și articolul 41 alineatele (4) literele (a) și (b) din Directiva 2009/73, precum și**
 - **articolul 37 alineatul (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/72, precum și articolul 41 alineatele (6) literele (a)-(c) și alineatul (9) din Directiva 2009/73.**

2) Obligă Regatul Belgiei la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături